

7. ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Συνώνυμες – Αντώνυμες Λέξεις

1. Κριτήριο 14937

Εκφώνηση : Να ξαναγράψεις το παρακάτω τμήμα της 2ης παραγράφου του Κειμένου 1 αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια νοηματικά ισοδύναμή της.

«Τι είναι, όμως, η γλώσσα; Διατυπώθηκε ο ορισμός ότι η γλώσσα είναι «ένα συμβατικό σύστημα επικοινωνιακών ήχων και μερικές φορές (αν και όχι απαραίτητα) γραπτών συμβόλων». Σ' αυτόν τον ορισμό η κρίσιμη λέξη είναι το επίθετο «επικοινωνιακών», επειδή η πρωταρχική λειτουργία της γλώσσας είναι η επικοινωνία. Βέβαια, με τη γλώσσα επιτελούνται και άλλες λειτουργίες.»

Απάντηση: «Τι είναι, όμως, η γλώσσα; Διατυπώθηκε ο ορισμός ότι η γλώσσα είναι «ένα τυπικό σύστημα επικοινωνιακών ήχων και μερικές φορές (αν και όχι απαραίτητα) γραπτών σημείων». Σ' αυτόν τον ορισμό η καθοριστική λέξη είναι το επίθετο «επικοινωνιακών», επειδή η θεμελιώδης λειτουργία της γλώσσας είναι η επικοινωνία. Βέβαια, με τη γλώσσα επιτυγχάνονται (πραγματοποιούνται) και άλλες λειτουργίες.»

2. Κριτήριο 15130

Εκφώνηση : Να ξαναγράψεις την τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 θέτοντας στη θέση των υπογραμμισμένων λέξεων και φράσεων ισοδύναμες νοηματικά λέξεις ή φράσεις. Να προσέξεις, ώστε να μη διαφοροποιούνται τα νοήματα που διατυπώνονται στην παράγραφο.

Οι διαπιστώσεις αυτές φανερόνουν τη σημασία των ποικίλων διαλέκτων για τη γλωσσική εκπαίδευση. Με τη γνώση των διαλεκτικών στοιχείων θα απαλλαγούμε από κάποια στερεότυπα σε σχέση με αυτές, όπως για παράδειγμα: «αυτοί μιλούν χωριάτικα». Είναι, επίσης, χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να μη σταματούν στη μνεία κάποιων διαλεκτικών, αλλά να εμβαθύνουν κάπως σε αυτές, ώστε τα παιδιά πραγματικά να κατανοούν την αξία τους και τη συμβολή τους στη δόμηση της επίσημης γλώσσας.

Απάντηση: Οι διαπιστώσεις αυτές αποκαλύπτουν τη σημασία των διαφόρων ειδών διαλέκτων για τη γλωσσική εκπαίδευση. Με τη γνώση των διαλεκτικών στοιχείων θα αποδεσμευτούμε από κάποια στερεότυπα σε σχέση με αυτές, όπως για παράδειγμα: «αυτοί μιλούν χωριάτικα». Είναι, επίσης, χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να μη περιορίζονται στη μνεία κάποιων διαλεκτικών, αλλά να εμβαθύνουν κάπως σε αυτές, ώστε τα παιδιά πραγματικά να κατανοούν την αξία τους και τη συμβολή τους στη σύνθεση της επίσημης γλώσσας.

3. Κριτήριο 20251

Εκφώνηση : Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 χρησιμοποιείται το ρήμα μαθαίνω με διάφορες σημασίες (λ.χ. διδάσκομαι, αποστηθίζω, συνηθίζω, αποκτώ, αφομοιώνω κ.ά.). Να αντικαταστήσεις τους τύπους του ρήματος που είναι υπογραμμισμένοι [μαθαίνει, να μάθουμε (το 1^ο), να μάθουμε (το 2^ο), να μαθαίνουμε, να μάθει] με ισοδύναμο νοηματικά ρήμα ή ρηματικό σύνολο στον κατάλληλο τύπο.

[...] Ο άνθρωπος μαθαίνει ξένες γλώσσες όπως και τη μητρική του γλώσσα. Η κλασική εκπαίδευση, όμως, πηγαίνει ενάντια σε αυτό. Προσπαθούμε να μάθουμε γλωσσικές γνώσεις μέσα από ατελείωτες λίστες λεξιλογίου, αμέτρητες ασκήσεις γραμματικής και κάνουμε ελάχιστη πρακτική εξάσκηση πάνω στον επικοινωνιακό χαρακτήρα της γλώσσας. Η γλώσσα, όμως, είναι σαν ζωντανός οργανισμός και οφείλουμε να μάθουμε να τον αντιμετωπίζουμε ως τέτοιο. Το να μαθαίνουμε κανόνες ή απλά λέξεις ασύνδετες μεταξύ τους δεν μπορεί να φέρει αποτελέσματα, γιατί πολύ απλά το μυαλό δε μπορεί να βγάλει νόημα από όλα αυτά. Τουλάχιστον, όχι εύκολα. Αντιθέτως, κάποιος οδηγείται στο να κατακτήσει μια γλώσσα, όταν έχει την ευκαιρία να συνδέσει το παλιό με το καινούργιο, να συλλέξει και να αναγνωρίσει μοτίβα, να εξασκηθεί και να κάνει λάθη, πολλά λάθη, να μάθει από αυτά και να πάει παρακάτω.

Απάντηση:

- μαθαίνει: διδάσκεται
- να μάθουμε (το 1ο): αποκτήσουμε / κατακτήσουμε / αφομοιώσουμε
- να μάθουμε (το 2ο): συνηθίσουμε
- να μαθαίνουμε: αποστηθίζουμε
- να μάθει: αποκτήσει γνώσεις/ διδαχθεί

4. Κριτήριο 14493

Εκφώνηση : Οξύ, ανθούν, όγκο, ροών, πλουραλιστική: Γράψε από μια συνώνυμη για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις προσπαθώντας να τις αποδώσεις με κυριολεκτική σημασία στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται.

Στην αναφορά της «Global Monitoring Report on Education for All» (2006) αναδείχθηκε η σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στον αναλφαβητισμό και τις χώρες με οξύ πρόβλημα φτώχειας και παράλληλα μια ισχυρή σχέση του αναλφαβητισμού και των προκαταλήψεων (που ανθούν σε διάφορες χώρες και κοινότητες) σε βάρος των γυναικών.

Μερίδα του πληθυσμού [...] δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τις νέες τεχνολογίες, με αποτέλεσμα να αποκλείεται από έναν όγκο δυνατοτήτων που προσφέρει το διαδίκτυο και οι νέες τεχνολογίες στην επικοινωνία, την πληροφόρηση και τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες.

Επίσης, η αύξηση των προσφυγικών ροών στον ευρωπαϊκό χώρο την τελευταία δεκαετία τονίζει την αναγκαιότητα πρόσβασης των πληθυσμών αυτών στην εκπαίδευση, ώστε να μην διαταραχθεί

περαιτέρω η αναπτυξιακή τους πορεία και να διασφαλιστεί η ισότιμη δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση, καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος οι μαθητές που προέρχονται από μετανάστες να μείνουν αναλφάβητοι.

Η αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού είναι ένα φαινόμενο που αφορά κάθε κοινωνία, όσο και την παγκόσμια κοινότητα, αφού μέσω της εξασφάλισης συμμετοχής περισσότερων ατόμων στη δημόσια σφαίρα και κοινωνική και οικονομική ζωή, γίνεται πλουραλιστική και ανεκτική απέναντι στη διαφορετικότητα.

Απάντηση:

- οξύ: έντονο, μεγάλο
- ανθούν: αναπτύσσονται, κυριαρχούν
- όγκο: σύνολο, πληθώρα
- ροών: κινήσεων
- πλουραλιστική: πολυφωνική, πολυδιάστατη

5. Κριτήριο 14465

Εκφώνηση : «Σύμφωνα με τον Erikson, εξωτερικεύοντας οι έφηβοι τις σκέψεις τους και τις διαθέσεις τους στους φίλους τους, αντιλαμβάνονται πληρέστερα τον εαυτό τους και διαμορφώνουν ευκολότερα μια σαφή και ολοκληρωμένη ταυτότητα.» (4η παράγραφος): Γράψε από μια συνώνυμη λέξη (στον ίδιο γραμματικό τύπο) για τις λέξεις «εξωτερικεύοντας» και «πληρέστερα» προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα.

Απάντηση: εκφράζοντας, εκδηλώνοντας, αποκαλύπτοντας, φανερώνοντας / καλύτερα, πιο ολοκληρωμένα

6. Κριτήριο 14469

Εκφώνηση : Να υποθέσεις ότι ένας συμμαθητής σου δεν έχει καταλάβει το νόημα των υπογραμμισμένων σημείων του Κειμένου 1, οπότε καλείσαι να τού το εξηγήσεις με άλλα λόγια.

- Καθώς η οικειότητα μαζί τους είναι από τα βασικά ζητούμενα για τους ίδιους, τείνουν συχνά να βασίζονται στους στενούς φίλους για να «επικυρώσουν» την επιλογή του ερωτικού συντρόφου.
- Η γονεϊκή υποστήριξη, από την άλλη, έχει συσχετιστεί θετικά με τη δέσμευση, την ικανοποίηση αλλά και τη συναισθηματική επένδυση του ατόμου στη σχέση του.
- Σε μια σταθερή και μακροχρόνια σχέση, οι ενήλικες μπορούν να αναζητήσουν την έγκριση και την αλληλεπίδραση του συντρόφου με τους γονείς τους ώστε βαθμιαία εκείνος να ενταχθεί στο οικογενειακό δίκτυο.

Απάντηση:

- Για να νιώσει σίγουρος για την επιλογή του, να του επιβεβαιώσουν την ορθότητα της επιλογής του.
- Το άτομο αφήνεται να νιώσει συναισθήματα στη σχέση του, θεωρεί ότι η σχέση του θα διαρκέσει.
- να γνωριστεί με συγγενείς του/της συντρόφου του/της, να τους συναναστρέφεται/ να τους συναντά.

7. Κριτήριο 14511

Εκφώνηση : Βιώνουν, αυτονομία, κρίσιμο, ρήξεις, κηδεμονία: Για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις του Κειμένου 1 να γράψεις μια νοηματικά ισοδύναμη λέξη, προσέχοντας ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων και των γονέων τους μεταβάλλονται σε σημαντικό βαθμό κατά τη διάρκεια της εφηβείας λόγω των αλλαγών που βιώνουν οι έφηβοι και της ανάγκης επαναπροσδιορισμού της ταυτότητάς τους. Η οικογενειακή ζωή δεν είναι πάντα εύκολη κατά την περίοδο της εφηβείας, τόσο για τους γονείς όσο και για τους εφήβους. Η αυτονομία, ως ζήτημα, βρίσκεται στο επίκεντρο των σχέσεων γονέα-εφήβου και παραμένει κρίσιμο για τους εφήβους.

[...] Ο έφηβος εξακολουθεί να χρειάζεται την αγάπη και την υποστήριξη των γονιών του, αλλά επιδιώκει και την αυτονομία του. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αντιπαραθέσεις ή οι ρήξεις είναι για τον έφηβο ένας τρόπος να επιβεβαιώσει την ταυτότητά του και τη διαφορετικότητά του.

[...] Αυτό το παράδοξο, που έθιξε ο Philippe Jeammet (2002), σχετίζεται με την ανάγκη του εφήβου να διεκδικήσει την αυτονομία του και να απελευθερωθεί από τη γονική κηδεμονία και ταυτόχρονα να λάβει από τους γονείς του την αγάπη, τη δύναμη και την εσωτερική ασφάλεια.

Απάντηση:

- βιώνουν: ζουν, γνωρίζουν
- αυτονομία: αυτοδυναμία, ανεξαρτησία
- κρίσιμο: καθοριστικό, σημαντικό
- ρήξεις: συγκρούσεις, αντιπαραθέσεις
- κηδεμονία: φροντίδα, έλεγχο

8. Κριτήριο 15976

Εκφώνηση : σημαντική αλλαγή, αίσθημα μειονεξίας, κοινωνικό αποκλεισμό, επιζήμιο χαρακτήρα, επικοινωνιακές δεξιότητες: Γράψε ξανά τα παραπάνω ονοματικά σύνολα αντικαθιστώντας κάθε φορά την υπογραμμισμένη λέξη με μια συνώνυμη με τρόπο, ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα στο περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται.

[...] Την ίδια ακριβώς στιγμή που τα «έξυπνα» τηλέφωνα άρχισαν να εξαπλώνονται, ας πούμε στο τέλος της προηγούμενης και στην αρχή της τρέχουσας δεκαετίας, άρχισε να παρατηρείται και μια σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά των εφήβων.

[...] Είναι μάλλον αυτονόητο τι μπορεί να προκαλέσει κάτι τέτοιο σε ένα παιδί: από ένα επιφανειακό αίσθημα μειονεξίας μέχρι κοινωνικό αποκλεισμό. [...]

[...] Ωστόσο, παρά τις ενδείξεις για τον επιζήμιο χαρακτήρα της εμμονικής σχέσης των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα, αλλά και τα αμιγώς ιατρικά προβλήματα που προκαλεί η συχνή τους χρήση (ακτινοβολία, πονοκέφαλοι, ζαλάδες, δυσκολία στον ύπνο κ.ά.), το τελευταίο που χρειάζεται είναι να φτάσουμε σε σημείο δαιμονοποίησης.

[...] Το καινούργιο δυσκολευόμαστε να το αποδεχτούμε. Και παραγνωρίζεται το γεγονός ότι από τα κινητά τηλέφωνα οι έφηβοι έχουν επίσης πολλά να κερδίσουν: αναπτύσσουν επικοινωνιακές δεξιότητες, εξοικειώνονται με έναν χώρο στον οποίο θα βασιστούν στο μέλλον, δικτυώνονται, ενημερώνονται, εκπαιδεύονται, ακονίζουν την αντίληψή τους

Απάντηση: σημαντική μεταβολή, αίσθημα αδυναμίας, κοινωνική απόρριψη, επιβλαβή χαρακτήρα, επικοινωνιακές ικανότητες

9. Κριτήριο 19508

Εκφώνηση : Να αντικαταστήσεις στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 τις υπογραμμισμένες λέξεις με μια λέξη ισοδύναμη νοηματικά προσέχοντας, ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.

Οι αιτίες δημιουργίας του χάσματος των γενεών είναι αρκετές. Κάθε γενιά ζει και αναπτύσσεται κάτω από τις επιδράσεις μιας διαφορετικής εποχής. Έτσι και σήμερα, οι νέοι χρησιμοποιούν διαφορετικό τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς από ό,τι οι μεγαλύτεροι. [...] Παρ' όλα αυτά, η προβληματική επικοινωνία, το χάσμα των γενεών, μπορεί να φέρει θετικά αποτελέσματα, αν και οι δύο πλευρές το θελήσουν. Και αυτό θα επιτυγχάνεται σιγά-σιγά. Εφόσον υπάρχει διάθεση για διάλογο, σεβασμός του άλλου, σύνεση και κατανόηση το χάσμα αυτό μπορεί να μετριαστεί, όχι όμως και να εξαλειφθεί. Πάντα θα υπάρχει!

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Απάντηση:

- χάσματος: απόστασης, διάστασης
- επιδράσεις: επιρροές, κελεύσματα (μτφ.)
- προβληματική: δυσχερής, δύσκολη
- σύνεση: φρόνηση, λογική, αυτοσυγκράτηση
- να μετριαστεί: να περιοριστεί

10. Κριτήριο 14686

Εκφώνηση : να ενταχθεί, να βρει, εξαρτημένοι από, προσωπείο, παροτρύνεις: Να γράψεις από μία συνώνυμη λέξη ή έκφραση για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις του Κειμένου 1, λαμβάνοντας υπόψη το γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.

[...] Η αναζήτηση αποδοχής από το ασχημόπαπο ξεκινάει με κατεύθυνση προς τα έξω, καθώς προσπαθεί να ενταχθεί, θέλει να είναι κάτι που δεν είναι. Αλλά, στην περίπτωση του παραμυθιού, το ασχημόπαπο δεν ξεγελάει με τη θέλησή του, απλώς βρίσκεται σε αυτήν την κατάσταση χωρίς να ξέρει το γιατί. Πρέπει να ξεκινήσει μια πορεία που θα το οδηγήσει να ανακαλύψει ποιο είναι, και αυτό θα του επιτρέψει να βρει την αγάπη των άλλων.

[...] Είναι εξαρτημένοι από τη γνώμη των άλλων και χρειάζονται απελπισμένα την επιδοκιμασία τους.

[...] Και γι' αυτό πρέπει πρώτα να γνωρίσουμε τον εαυτό μας. Κι έτσι, οι άλλοι θα μπορέσουν να αγαπήσουν το πρόσωπο που πραγματικά είμαστε και όχι ένα προσωπείο που έχουμε δημιουργήσει. Ένα γνωστό τάνγκο με στίχους του Κάρλος Αντρές Μπαρ λέει: «Δε θα μπορέσω να γίνω καλύτερος, αν και το θέλεις, αφού με παροτρύνεις ν' αλλάζω, δε θα μπορέσω να γίνω καλύτερος, αν και το θέλω, και για τη δική σου αγάπη και για τη δική μου.

Απάντηση:

- να ενσωματωθεί, να αφομοιωθεί
- να κερδίσει, να κατακτήσει
- είναι δεσμευμένοι στη
- μάσκα, περσόνα
- παρωθείς, προτρέπεις

11. Κριτήριο 17217

Εκφώνηση : Να μαλώσουν, απόδειξη, να κατσοφιάζουν, κατανοητοί, απροσδόκητο: Να αντικαταστήσεις καθεμιά από τις έντονα γραμμένες λέξεις του Κειμένου 1 με μια συνώνυμη που να αποδίδει ισοδύναμο με την αρχική λέξη νόημα.

[...] Δεν περιμένουν, όταν βρουν το άτομο που θεωρούν ότι είναι ο Ένας, ότι θα χρειαστεί ποτέ να διαφωνήσουν, να μαλώσουν ή να αισθανθούν δυσάρεστα. Όταν αναδύεται ένα πρόβλημα, όπως συμβαίνει αναπόφευκτα, δεν το αντιμετωπίζουν ως ένδειξη ότι η αγάπη εξελίσσεται όπως πρέπει, αλλά ως ανησυχητική απόδειξη ότι η σχέση τους μπορεί να είναι ελαττωματική.

[...] Επιλέγουν **να κατσομφιάζουν** παρά να μιλούν, να κρύβονται παρά να αποκαλύπτουν, να νιώθουν άσχημα στα κρυφά παρά να κάνουν παράπονα.

[...] Θα ήθελαν πολύ να γίνουν **κατανοητοί** από τον σύντροφό τους, αλλά έχουν πολύ λίγες ικανότητες και πόρους για να το πετύχουν.

[...] Όμως, μια πιο προσεκτική ανάλυση ίσως αποκαλύψει έναν **απροσδόκητο** κίνδυνο

Απάντηση:

- να διαπληκτιστούν, να συγκρουστούν
- τεκμήριο, μαρτυρία
- να δυστροπούν, να δυσανασχετούν
- αποδεκτοί, συμπαθείς
- απρόσμενο, αναπάντεχο, αιφνίδιο, ξαφνικό, ανύποπτο

12. Κριτήριο 20379

Εκφώνηση : *απαρτίζουν, «συστατικό», αδρανείς, θαλπωρής, δεξιοτήτων:* Γράψε από μια ισοδύναμη νοηματικά λέξη ή φράση για καθεμία από τις παραπάνω υπογραμμισμένες λέξεις του Κειμένου 1 προσέχοντας ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων, στις οποίες βρίσκονται.

Ο σεβασμός στους ηλικιωμένους, στην τρίτη ηλικία, είναι δείγμα πολιτισμού και ωριμότητας του κοινωνικού συνόλου. Δεν είναι υποχρέωση ούτε ικανοποίηση κάποιας ανάγκης. Είναι μια αυτονόητη αναγνώριση της προσφοράς και του έργου των ανθρώπων, στους οποίους δεν οφείλουμε μόνο την ύπαρξή μας, αλλά και όλα όσα απαρτίζουν την ζωή μας, όπως η ελευθερία που απολαμβάνουμε.

Οι άνθρωποι της Τρίτης Ηλικίας είναι ένα ιδιαίτερα σημαντικό κομμάτι της Ελληνικής Κοινωνίας. Οι ηλικιωμένοι σήμερα αποτελούν ένα ενεργό και πλειοψηφικό «συστατικό» της ανάπτυξης του τόπου μας. Δεν είναι αδρανείς και δεν βρίσκονται στο περιθώριο. [...]

[...] Η ασφαλής και αξιοπρεπής διαβίωσή τους είναι η αποστολή μας. Καθήκον μας είναι να τους παρέχουμε όχι μόνο στέγη, σίτιση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, αλλά κυρίως ένα περιβάλλον θαλπωρής, συντροφικότητας, ανάπτυξης των κοινωνικών δεξιοτήτων τους και μείωσης της ιδρυματοποίησης και του αποκλεισμού.

Απάντηση:

- απαρτίζουν: αποτελούν, είναι μέρος, συνθέτουν
- συστατικό: τμήμα, στοιχείο, μέρος
- αδρανείς: ανενεργοί, παθητικοί
- θαλπωρής: μέριμνας, φροντίδας
- δεξιοτήτων: ικανοτήτων

13. Κριτήριο 20289

Εκφώνηση : Θέλοντας να εξηγήσεις σ' έναν φίλο σου με πιο κατανοητό γι' αυτόν τρόπο κάποια σημεία του Κειμένου 1, να αλλάξεις τις λέξεις με έντονο χρώμα με συνώνυμες λέξεις απλούστερες.

[...]Οπότε, είναι προτιμότερο το σχολικό περιβάλλον να αναπτύξει και να ενσταλάξει¹ εκ νέου μορφές αλληλεγγύης και αγάπης μεταξύ των ανθρώπων σε μια κοινωνία που **βάλλεται** ποικιλοτρόπως.

[...]Αυτό όμως που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι το **χιούμορ** δεν είναι ένας αυτόματος μηχανισμός, με τη βοήθεια του οποίου μαγικά θα αρχίσει να **βελτιώνεται** το κλίμα στην τάξη, θα μειωθεί το άγχος και **συνακόλουθα** θα αυξηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών και η αποδοτικότητά τους.

[...]Το ζητούμενο από πλευράς εκπαιδευτικών είναι να επιτευχθεί ο **βέλτιστος** δυνατός συνδυασμός επάρκειας και ικανοτήτων, σοβαρότητας και αληθινού, υγιούς ενδιαφέροντος για τον μαθητή. Όταν όλα αυτά **διανθίζονται** με μικρές δόσεις χιούμορ, το αποτέλεσμα συγκεντρώνει περισσότερες πιθανότητες να είναι ευνοϊκό.

[...]Όταν η σχέση είναι αρμονική, η πρόσληψη των γνώσεων και η κατανόηση των μαθησιακών αντικειμένων, γίνεται, κατά τεκμήριο, ευκολότερα και πιο ουσιαστικά. Στοιχεία εγγύτητας, καλοσύνης, κατανόησης και αποδοχής, υποστήριξης και ενθάρρυνσης βελτιώνουν το κλίμα στην αίθουσα. Τα αντίθετα **διαταράσσουν** το καλό κλίμα και δεν προάγουν τη γνώση.

Απάντηση:

- βάλλεται→ χτυπιέται
- συνακόλουθα → επομένως, κατ' επέκταση
- βέλτιστος → ο καλύτερος
- διανθίζονται→ εμπλουτίζονται, «στολίζονται»
- διαταράσσουν→ διασαλεύουν, κλονίζουν

14. Κριτήριο 16189

Εκφώνηση : από μια σταθερή δοκιμασία, όλων των δοκιμασιών: Γράψε από μια συνώνυμη για τη λέξη «δοκιμασία» στις παραπάνω φράσεις, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται.

Επιστρέφοντας στο πόσο δύσκολο και απαιτητικό είναι το αίσθημα της φιλίας είναι γεγονός ότι οι αληθινές φίλιες χαρακτηρίζονται από μια σταθερή δοκιμασία. Η σχέση, για να είναι νοσηματοδοτημένη, θα δοκιμαστεί. Θα δοκιμαστεί στη σιωπή, θα ακονιστεί στη διαφωνία, θα σφυρηλατηθεί στη διεκδίκηση. Θα

βιωθεί στη βιωμένη πνευματικότητα και στην προσωπική αναζήτηση, στο άνοιγμα της ψυχής. Η επικράτησή της έναντι όλων των δοκιμασιών θα είναι και η τελική σφραγίδα της.

Απάντηση :

από μια σταθερή δοκιμασία: Σε αυτή την περίοδο, η φράση παραπέμπει σε μία κατάσταση διαρκούς επανεξέτασης της ποιότητας της σχέσης. Ενδεικτικές συνώνυμες φράσεις: (από μια σταθερή) διαδικασία εκτίμησης/αποτίμησης, αξιολόγησης.

όλων των δοκιμασιών: Στην περίοδο αυτή, η λέξη «δοκιμασία» συναιρεί σημασίες λέξεων που έχουν προηγηθεί (κυρίως: «σιωπή», «διαφάνια», «διεκδίκηση»). Ενδεικτικές συνώνυμες λέξεις: (όλων των) δυσκολιών, ταλαιπωριών, εμποδίων, προκλήσεων.

15. Κριτήριο 28041

Εκφώνηση : Να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο ένα ομόρριζο, ένα συνώνυμο και ένα αντώνυμο για το καθένα από τα παρακάτω επίθετα (με έντονη γραφή στο Κείμενο 1). Κοίταξε και το παράδειγμα:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: συνεχής → συνέχεια (ομόρριζο)
→ αδιάκοπος (συνώνυμο)
→ σποραδικός (αντώνυμο)

1. παγκόσμιο
2. εκφοβιστικές
3. συντριπτική
4. πολλαπλά
5. αποτελεσματικό

Έγκλημα και Ηλικία: αύξηση της παραβατικότητας από αγόρια και κορίτσια.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρατηρείται η συνεχής αύξηση της χαρακτηριζόμενης «μικρομεσαίας εγκληματικότητας». Δυστυχώς, σε αυτή την εξέλιξη η παραβατικότητα των ανήλικων κατέχει τα πρωτεία σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. Σε χώρες, όπως η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία και η Μεγάλη Βρετανία, η παραβατικότητα των ανήλικων ξεπερνά το 20% της συνολικής εγκληματικότητας.

Η βία μεταξύ των νέων (youth violence) θεωρείται ότι αποτελεί ένα παγκόσμιο πρόβλημα δημόσιας υγείας. Περιλαμβάνει μια σειρά πράξεων, από εκφοβιστικές συμπεριφορές στο σχολείο και συμπλοκές, μέχρι σεξουαλική και σωματική επίθεση ως την βαρύτερη μορφή εγκληματικότητας που είναι η ανθρωποκτονία. Αξιοσημείωτα είναι τα στοιχεία του Παγκόσμιου

Οργανισμού Υγείας, σύμφωνα με τα οποία υπολογίζεται πως 200.000 ανθρωποκτονίες διαπράττονται μεταξύ νέων ηλικίας 10-29 ετών, ποσοστό που αντιπροσωπεύει το 43% του συνολικού αριθμού ανθρωποκτονιών κατά έτος. Οι ανθρωποκτονίες αποτελούν την 4η κύρια αιτία θανάτου νέων ανθρώπων ηλικίας 10-29 και σε ποσοστό 83% των ανθρωποκτονιών θύματα είναι άνδρες. Επίσης, σε όλες τις χώρες η **συντριπτική** πλειοψηφία των δραστών είναι άνδρες. Για κάθε νεαρό άτομο, που δολοφονείται, πολλοί περισσότεροι υφίστανται σοβαρούς τραυματισμούς που απαιτούν νοσηλεία. Ακόμα κι όταν η βία μεταξύ των νέων δεν οδηγεί στον θάνατο, έχει μακροπρόθεσμες και συχνά μόνιμες συνέπειες τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία των εμπλεκόμενων νέων. Τέλος, αυξάνει σημαντικά το κόστος των υπηρεσιών υγείας, πρόνοιας και ποινικής δικαιοσύνης.

Όλα τα στοιχεία, επομένως, οδηγούν στο ότι πρέπει να δώσουμε το βάρος στην πρόληψη. Ειδικά για την Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι η έκταση της νεανικής παραβατικότητας φαίνεται ότι κινείται στο πλαίσιο της χαμηλής και μεσαίας βαρύτητας, προκαλεί έντονο προβληματισμό η αύξηση των αδικημάτων βίας μεταξύ νέων σε ηλικία ατόμων και η μείωση του ορίου ηλικίας, κατά το οποίο ξεκινά η εμπλοκή των ανήλικων με τον ποινικό νόμο. Παράλληλα, διαπιστώνονται **πολλαπλά** και πολύ σοβαρά προβλήματα στον πυρήνα των οικογενειών των παραβατών, ανήλικων και νέων: κοινωνικά, οικονομικά, προβλήματα ψυχικής υγείας, εξαρτήσεις και εμπλοκή των ίδιων των γονέων με τον ποινικό νόμο.

Τα παραπάνω καθιστούν εμφανές ότι το φαινόμενο της νεανικής παραβατικότητας και σε εθνικό επίπεδο είναι πολυσύνθετο, πολυδιάστατο και απαιτεί οργανωμένη και συντονισμένη προσπάθεια, προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά, με ταυτόχρονη ενίσχυση του ρόλου του σχολείου και της τοπικής κοινότητας. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην πρόληψη, καθώς αποτελεί τον πιο **αποτελεσματικό** τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου.

Απάντηση :

Για το κάθε επίθετο προτείνονται οι ακόλουθες επιλογές, με την σειρά ομόρριζο – συνώνυμο – αντώνυμο:

1. παγκόσμιο → παγκοσμιοποίηση
διεθνές
τοπικό

2. εκφοβιστικές → φόβος
απειλητικές
καθησυχαστικές

3. συντριπτική → συντριβή
μεγάλη, καθοριστική
ασήμαντη

4. πολλαπλά → πολλαπλασιάζω
σύνθετα, πολυδιάστατα
απλά, μονοδιάστατα

5. αποτελεσματικό → αποτέλεσμα
αποδοτικό, καρποφόρο
αναποτελεσματικό, άκαρπο, ατελέσφορο

16. Κριτήριο 28048

Εκφώνηση : Να αντικαταστήσεις στην 1^η και 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες, λέξεις ή φράσεις, νοηματικά ισοδύναμες, προκειμένου το ύφος του λόγου να γίνει πιο απλό και να πληροφορεί αντί να προκαλεί συναισθηματικά και να ευαισθητοποιεί τον αναγνώστη.

Τα παιδιά, ως ευαίσθητοι αποδέκτες απορροφούν όλους τους κραδασμούς της σύγχρονης κοινωνίας, γι' αυτό στις μέρες μας η ανάγκη για ουσιαστική επικοινωνία και έκφραση είναι επιτακτική.

Η Σοφία Παπαδοπούλου ηθοποιός, σκηνοθέτης και εμπνευστήρια φιλοδοξεί και αυτήν τη χρονιά μέσω της χαράς του παιχνιδιού και του θεάτρου, να δώσει μια διέξοδο στις ανησυχίες των παιδιών, που θα «φωτίσει» τον ψυχικό τους κόσμο, θα «ξεκλειδώσει» τις καρδιές και τα εκφραστικά τους μέσα και θα τα οδηγήσει στα «μονοπάτια» της ενσυναίσθησης.

Απάντηση :

απορροφούν : δέχονται

κραδασμούς: μηνύματα, επιδράσεις

φιλοδοξεί: στοχεύει, αποσκοπεί

διέξοδο: απάντηση, λύση

θα «φωτίσει»: θα τα βοηθήσει να κατανοήσουν

17. Κριτήριο 32968

Εκφώνηση : Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες συνώνυμες έτσι, ώστε το ύφος λόγου να γίνει πιο απλό.

«Υπάρχουν λόγιοι και επιστήμονες οι οποίοι με υπέρμετρο ζήλο εκθειάζουν “το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας” με γενικότητες και υποκειμενικές κρίσεις που δεν συνάδουν με την επιστημονική τεκμηρίωση. Ο παλαιάς κοπής ρητορισμός, σε υπερθετικό πάντα βαθμό, ότι η ελληνική γλώσσα είναι η “ωραιότερη”, η “πιο εύηχη” και η “πλουσιότερη” γλώσσα του κόσμου, σαγηνεύει πολλούς, οι οποίοι νιώθουν δικαιολογημένη υπερηφάνεια, αλλά για λάθος λόγους.»

Απάντηση : «Υπάρχουν λόγιοι και επιστήμονες οι οποίοι με υπερβολική ζέση/προθυμία επαιτούν/εγκωμιάζουν/εξυμνούν “το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας” με γενικότητες και υποκειμενικές κρίσεις που δεν ταιριάζουν με την επιστημονική τεκμηρίωση. Ο παλαιάς κοπής ρητορισμός, σε υπερθετικό πάντα βαθμό, ότι η ελληνική γλώσσα είναι η “ωραιότερη”, η “πιο εύηχη” και η “πλουσιότερη” γλώσσα του κόσμου, μαγεύει/γοητεύει πολλούς, οι οποίοι νιώθουν δικαιολογημένη υπερηφάνεια, αλλά για λάθος λόγους.»

18. Κριτήριο 28122

Εκφώνηση : Υπόθεσε πως θέλεις να εξηγήσεις αυτό το κείμενο σε έναν φίλο σου λίγο πιο απλά και κατανοητά για τον ίδιο. Να αντικαταστήσεις τις τονισμένες λέξεις του Κειμένου 1 με συνώνυμες τους που να επιτυγχάνουν πιο απλό και εύληπτο ύφος: ενάργεια, διεξαγωγή, συνετού, εποικοδομητικός, διαπιστώνει.

Διάλογος και επικοινωνία

Δεν είναι εύκολο, αλλά είναι αναγκαίο και ίσως χρήσιμο να επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε τις υποκειμενικές προϋποθέσεις, που χρειάζεται ο συνομιλητής, ώστε με την παρουσία του να συμβάλλει θετικά στη διεξαγωγή ενός διαλόγου.

Αρχικά, ο συνομιλητής πρέπει να θεωρεί ότι με τον διάλογο δεν ελέγχει κυρίως τις απόψεις των άλλων – μολονότι μπορεί κι αυτές να τις κρίνει και ίσως να τις επικρίνει – αλλά δοκιμάζει την ευστάθεια και πληρότητα των δικών του απόψεων κι έχει πρόθεση να αποδεχθεί εκείνη την άποψη, που θα φανεί στο τέλος πλησιέστερη προς την αλήθεια ή την αντικειμενική αποδοχή.

Εξάλλου, η συνειδητοποίηση της λειτουργίας του διαλόγου κάνει τον φρόνιμο συζητητή να μην βιάζεται να μιλήσει, αλλά να παρακολουθεί με προσοχή όσα λέγονται. Έτσι ωριμάζει και η δική του σκέψη, ώστε να προσφέρει κάτι καλύτερο αργότερα στην κοινή προσπάθεια: γνωρίζει άλλωστε ότι συχνά προσφέρει πιο πολλά με την προσεκτική ακρόαση ή το ερευνητικό του βλέμμα ή με την επίκαιρη διατύπωση απορίας, που κινητοποιεί δημιουργικά κάποιον άλλον ομιλητή πιο ομιλητικό.

Πέρα, όμως, από αυτά όποιος συμμετέχει στο διάλογο επιβάλλεται να γνωρίζει ότι οι σωστές απόψεις δεν χρειάζονται λόγια πολλά, ούτε βιαστικά ούτε οργισμένα, αλλά φράσεις μετρημένες, σαφείς και τονισμένες μόνο από τον παλμό που πηγάζει από την αγάπη για την αλήθεια και πάντα βέβαια θεμελιωμένη στην αρχή του επαρκούς λόγου. Ούτε φοβάται αυτός πως θα προλάβουν άλλοι να πουν τα σπουδαία: πάντα σχεδόν μένει για τον προσεκτικό ακροατή η τελευταία λέξη – διόρθωση του θέματος: στο κάτω κάτω

περισσότερο κινδυνεύει να εκτεθεί με αποπήματα ο βιαστικός, παρά να χάσει ευκαιρίες ο συνετός συνομιλητής.

Παράλληλα, ο συζητητής οφείλει, όταν υποστηρίζει μία θέση, να στρέφεται σταθερά προς το θέμα, χωρίς άσκοπες και κουραστικές παρεκβάσεις. Στόχο του έχει να φωτίσει το θέμα, όχι να νικήσει τον συνομιλητή του. Τη δύναμη του λόγου του δεν την συνδέει με την ένταση της φωνής, αλλά με την ευστάθεια των επιχειρημάτων, την **ενάργεια** των προτάσεων. Αυτή η αρχή υποδεικνύει στον έντιμο συζητητή για ό,τι λέει να 'χει έτοιμα τα αποδεικτικά στοιχεία, για να υπερασπιστεί όσα υποστηρίζει.

Ακόμα, ο γόνιμος διάλογος απαιτεί από το συνομιλητή την **απαλλαγή** από «είδωλα»: από προκαταλήψεις, αυθεντίες, ερμηνείες και απόψεις μυθικές, που έχει αποδεχθεί στην παιδική φάση της πνευματικής του πορείας. Η προσωπική του απελευθέρωση από αυτά λειτουργεί με δύο τρόπους στη **διεξαγωγή** του διαλόγου: δεν χρησιμοποιεί ο ίδιος «είδωλα» ως επιχειρήματα και έπειτα παρακολουθεί την απαλλαγή των άλλων από τα ίδια «είδωλα».

Τέλος, αρετή του έντιμου και **συνετού** συνομιλητή είναι να διατηρεί πάντα σε υψηλό επίπεδο τον διάλογο, ώστε να είναι **εποικοδομητικός** και να γνωρίζει να αποχωρεί, όταν **διαπιστώνει** ότι δεν υπάρχει το κατάλληλο κλίμα από την πλευρά των συνομιλητών του. Ακόμη, καλό είναι να προσέρχεται στο διάλογο με τόση προθυμία να πειστεί όση επιθυμία έχει να πείσει, χωρίς ιδιοτέλεια και προκαταλήψεις και άκαρπη εμμονή σε θέσεις που ελέγχονται αθεμελίωτες.

Απάντηση :

- Ενάργεια: σαφήνεια, καθαρότητα
- Διεξαγωγή: πραγματοποίηση
- Συνετού: μυαλωμένου
- Εποικοδομητικός: γόνιμος, αποτελεσματικός
- Διαπιστώνει: καταλαβαίνει

19. Κριτήριο 17209

Εκφώνηση : Να γράψεις από μια συνώνυμη για κάθε υπογραμμισμένο ρήμα, ώστε να μην αλλάξει το νόημα των προτάσεων, στις οποίες το καθένα εντάσσεται.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ζούμε λοιπόν στην εποχή της αντανάκλαστικής φιλίας, όπου η έννοια παραποιείται. Σχεδόν γνωστοί, ακόλουθοι, προσθήκες «φίλων» και «φίλοι» «φίλων» προσμετρώνται στους «φίλους» που δεν είναι φίλοι, αφού ούτε την πραγματική εικόνα τους έχουμε. Σαν παιχνίδι προφίλ που σε καλεί να μαντέψεις ποιος είναι ο εκάστοτε «φίλος» και βέβαια είναι αυτός που νομίζεις ότι θέλει να είναι.

Απάντηση :

Ζούμε λοιπόν στην εποχή της αντανάκλαστικής φιλίας, όπου η έννοια αλλοιώνεται. Σχεδόν γνωστοί, ακόλουθοι, προσθήκες «φίλων» και «φίλοι» «φίλων» συνυπολογίζονται στους «φίλους» που δεν είναι

φίλοι, αφού ούτε την πραγματική εικόνα τους έχουμε. Σαν παιχνίδι προφίλ που σε καλεί να προφητεύσεις ποιος είναι ο εκάστοτε «φίλος» και βέβαια είναι αυτός που νομίζεις ότι θέλει να είναι.

Σύνθετες Λέξεις

1. Κριτήριο 14483

Εκφώνηση : Να αναλύσεις τα σύνθετα ρήματα και ουσιαστικά του Κειμένου, τα οποία σημειώνονται με υπογράμμιση, στα συνθετικά τους. Να συμβουλευτείς και τα παραδείγματα:

Παραδείγματα: ανακατατάξεω → ανά + κατά + τάσσω

να ανταποκριθούν → αντί + από + κρίνω

- αποτελούν (1η παράγραφος) →
- μεταβάσεις (1η παράγραφος) →
- να διαμορφώσουν (1η παράγραφος) →
- αναμένεται (2η παράγραφος) →
- να αναλάβουν (2η παράγραφος) →
- να προβούν (3η παράγραφος) →
- να επιτρέπουν (3η παράγραφος) →
- να επαναπροσδιορίσουν (3η παράγραφος) →
- καθοδήγηση (4η παράγραφος) →
- προσμονή (5η παράγραφος) →
- συμβάλλουν (5η παράγραφος) →
- εντάσεις (5η παράγραφος) →
- να αναγνωρίζουν (7η παράγραφος) →
- αντιδράσεις (7η παράγραφος) →
- να επεξεργαστούν (7η παράγραφος) →

Απάντηση: ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η ανάλυση των συνθέτων ρημάτων και ουσιαστικών έχει ως ακολούθως:

- αποτελούν (1η παράγραφος) → από + τελώ
- μεταβάσεις (1η παράγραφος) → μετά + βαίνω
- να διαμορφώσουν (1η παράγραφος) → διά + μορφώνω
- αναμένεται (2η παράγραφος) → ανά + μένω
- να αναλάβουν (2η παράγραφος) → ανά + λαμβάνω

- να προβούν (3η παράγραφος) → προ + βαίνω
- να επιτρέπουν (3η παράγραφος) → επί + τρέπω
- να επαναπροσδιορίσουν (3η παράγραφος) → επί + ανά + προς + διά + ορίζω
- καθοδήγηση (4η παράγραφος) → κατά + οδηγώ
- προσμονή (5η παράγραφος) → προς + μένω
- συμβάλλουν (5η παράγραφος) → συν + βάλλω
- εντάσεις (5η παράγραφος) → εν + τείνω
- να αναγνωρίζουν (7η παράγραφος) → ανά + γνωρίζω
- αντιδράσεις (7η παράγραφος) → αντί + δρω
- να επεξεργαστούν (7η παράγραφος) → επί + εκ + εργάζομαι

2. Κριτήριο 14507

Εκφώνηση : Σε πολλές περιπτώσεις στο Κείμενο 1 χρησιμοποιούνται όροι με πρώτο συνθετικό το «αυτο». Να εντοπίσεις τρεις τέτοιες λέξεις, τη σημασία που τους προσδίδει αυτό το συνθετικό και την επίδραση που έχει στον αναγνώστη η συχνή χρήση ανάλογων λέξεων.

Ο βαθμός σπουδαιότητας μιας ομάδας στην κοινωνικοποίηση των εφήβων καθορίζεται κυρίως με κριτήριο την κοινωνική στήριξη που τους παρέχει. Η κοινωνική στήριξη αναφέρεται στην αποδοχή, το ενδιαφέρον και τη βοήθεια που προσφέρονται στους εφήβους, που είναι αναγκαία για τη δημιουργία θετικής αυτοεικόνας και την αύξηση της αυτοεκτίμησής τους, ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν φυσιολογικά, με ασφάλεια και αυτοπεποίθηση και να δομήσουν φυσιολογικές διαπροσωπικές κοινωνικές σχέσεις. Όσοι προσφέρουν στους εφήβους ικανοποιητική κοινωνική στήριξη περιγράφονται με τον όρο «σημαντικοί άλλοι». Για τους εφήβους εντάσσονται στην κατηγορία των «σημαντικών άλλων» οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί και οι συνομήλικοι.

Οι γονείς με την αγάπη, προστασία και λοιπά οικογενειακά χαρακτηριστικά παίζουν σοβαρό κοινωνικοποιητικό ρόλο. Αν όμως αποτύχουν στο ρόλο αυτό, οι έφηβοι δυσκολεύονται να διαμορφώσουν θετική αυτοεικόνα και να αναπτύξουν εποικοδομητικές διαπροσωπικές σχέσεις. Αν, μάλιστα, βιώσουν απόρριψη, παραμέληση και εχθρότητα από τους γονείς αυξάνονται οι πιθανότητες να εκδηλώσουν ποικίλες ψυχοπαθολογικές διαταραχές, με πιθανό επακόλουθο την αντικοινωνική συμπεριφορά.

Ο ρόλος της στήριξης των εφήβων από τους εκπαιδευτικούς είναι επίσης σημαντικός και αναπληρώνει συχνά τα κενά στις σχέσεις του εφήβου με την οικογένειά του. Όταν ο εκπαιδευτικός αποδέχεται τον έφηβο μαθητή, κατανοεί τα προβλήματά του, τον ενθαρρύνει να ανακαλύψει από μόνος του τις δυνατότητές του, να θέσει τους στόχους του, να πάρει κάποιες αποφάσεις και να κατευθύνει τη ζωή του, τότε συμβάλλει στη βελτίωση του επιπέδου της αυτοεκτίμησής του, στη σχολική επιτυχία, αλλά και τον βοηθάει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του.

Όσον αφορά τη στήριξη από τους συνομηλίκους, έχει αποδειχθεί θετική συσχέτιση ανάμεσα στην κοινωνική στήριξη από τους συνομηλίκους και στο ψυχολογικό ευ ζην² των εφήβων. Οι υποστηρικτικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων συνδέονται με υψηλότερη αυτοεκτίμηση, θετικότερες αυτοαντιλήψεις, χαμηλότερα επίπεδα κατάθλιψης και καλύτερη προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον. Έρευνες έχουν αποκαλύψει ότι κάποια από τα παιδιά που μεγαλώνουν σε δυσμενές περιβάλλον, σε περιβάλλον φτώχειας, απόρριψης, κακοποίησης ή αδιαφορίας από τους γονείς, κατορθώνουν να προχωρήσουν ομαλά προς την ενηλικίωση, βοηθούμενα από τις καλές διαπροσωπικές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους. Άλλες φορές όμως η ένταξη ενός εφήβου σε ομάδες συνομηλίκων, που εκδηλώνουν παραβατική ή επιθετική συμπεριφορά και κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών, σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την ανάπτυξη αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

Αλλά τελικά ποιοι είναι οι πιο «σημαντικοί άλλοι» για τους εφήβους; Το ερώτημα είναι δύσκολο να απαντηθεί, αλλά μεγαλύτερη σημασία έχει η κατανόηση ότι όσο περισσότεροι υποστηρικτικοί παράγοντες συνυπάρχουν, τόσο μειώνονται οι πιθανότητες ανάπτυξης κατάλληλου υποστρώματος για εμφάνιση προβλημάτων συμπεριφοράς.

Απάντηση : αυτοεικόνας, αυτοεκτίμησης, αυτοπεποίθηση, αυτοαντιλήψεις.

Το πρώτο συνθετικό «αυτο» στις παραπάνω λέξεις προσδίδει έμφαση στον εαυτό και στις διαδικασίες και τα χαρακτηριστικά που συνδέονται με αυτόν. Η συχνή χρήση των παραπάνω λέξεων οδηγεί τον αναγνώστη να αντιληφθεί τη σημασία που έχει η θεώρηση του εαυτού και το χτίσιμο της αυτοεικόνας από τους ανθρώπους κατά τη νεαρή τους ηλικία.

Αντιθετικά Ζεύγη

1. Κριτήριο 16230

Εκφώνηση: Να εντοπίσεις και να καταγράψεις στην 4η παράγραφο του Κειμένου τρία αντιθετικά ζεύγη λέξεων / φράσεων). Τι νομίζεις ότι επιδιώκει ο αρθρογράφος με αυτήν την επιλογή;

Κι όμως, ο τρόπος που αυτοί αποφασίζουν να χαρούν την αγάπη τους μαρτυρεί γιγάντια χάσματα αντιλήψεων. Από τη μία υπάρχει ο πιτσιρικάς που ζει στον νέο κόσμο, απαλλαγμένος από κάθε βάρος που να τον συνδέει με το παρελθόν. Και από την άλλη μεριά, υπάρχει ο μεσήλικας, ο οποίος προσδοκά ένα είδος εποχής που δεν έζησε, δεμένος στο κατάρτι μιας νοσταλγίας που δεν έχει να κάνει με τα δικά του βιώματα, αλλά με αυτά των γονιών του. Πολύ φοβάμαι πως ένα από τα χειρότερα χαρακτηριστικά της εποχής μας είναι ότι οι μεσήλικοι αντί να κοιτάζουν τον κόσμο στον οποίο θα ζήσουν τα παιδιά τους (και να προσπαθούν να τον κάνουν καλύτερο...) στρέφονται προς τον κόσμο του μπαμπά και της μαμάς από τον

οποίο δεν μπορούν να δραπετεύσουν. Πιθανότατα η ελπίδα τους είναι ότι τα παιδιά τους, όταν φτάσουν στην ηλικία τους, θα δραπετεύσουν από την ψηφιακή εποχή και θα αρχίσουν και αυτά να ακούν βινύλια.

Απάντηση: Στην 4η (και τελευταία) παράγραφο του Κειμένου ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εντοπίσει τα παρακάτω αντιθετικά ζεύγη, τα οποία αφορούν σε:

- Την ηλικία των δρώντων προσώπων (ο πιτσιρικάς - ο μεσήλικας)
- Την εποχή που διεξάγονται τα γεγονότα (ψηφιακή/σύγχρονη εποχή/νέος κόσμος - διαχρονικότητα βινυλίου/παρελθόν)
- Τη σύνδεση των δύο ηλικιακών ομάδων με το παρελθόν (μικρή για τους νέους - μεγάλη και διαφορετικής υπόστασης για τους μεσήλικες) π.χ. έλλειψη νοσταλγίας για τους νέους - δέσιμο του μεσήλικα «στο κατάρτι της νοσταλγίας»
- Την επιρροή των γονέων (έμμεση/μικρότερη στους πιτσιρικάδες - άμεση/καταλυτική για τους μεσήλικες (ή μεσηλικούς), καθώς αυτοί συχνά «στρέφονται προς [...] δεν μπορούν να δραπετεύσουν»
- Την επιθυμία και ανάγκη των νέων για έναν καλύτερο κόσμο - την αδυναμία, σε κάποιες περιπτώσεις, των μεσηλικών να συνειδητοποιήσουν το γιατί πρέπει να φροντίζουν τον κόσμο στον οποίο «θα ζήσουν τα παιδιά τους (και να προσπαθούν να τον κάνουν καλύτερο...)»
- Την αποδοχή των σημερινών νέων ότι εξαρτώνται από την τεχνολογία - την κρυφή επιθυμία των μεσηλικών να αποδεσμευτούν οι νέοι από τα τρωτά της ψηφιακής εποχής, όταν μεγαλώσουν κ.ά.

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να ομαδοποιήσει νοηματικά σε τρεις διαφορετικούς μεταξύ τους άξονες τα αντιθετικά ζεύγη που αναφέρονται στο κείμενο και καταγράφονται παραπάνω (μονάδες 9).

Επιτυγχάνεται (ενδεικτικά): ✓ η καλύτερη διευκρίνιση της άποψης του συγγραφέα ότι υπάρχουν «γιγάντια χάσματα αντιλήψεων» ✓ η επιτυχής και ομαλή μετάβαση από τη μία άποψη στην άλλη του κειμένου, χωρίς νοηματικά κενά ✓ η εξοικείωση των αναγνωστών/-τριών με την παράθεση αντίθετων απόψεων (μονάδες 6) κ.ά.

2. Κριτήριο 33011

Εκφώνηση: Η 1^η παράγραφος του Κειμένου περιλαμβάνει στην οργάνωσή της και αντιθετικά ζεύγη. Ποια είναι αυτά; Ποιους στόχους εξυπηρετούν για τη νοηματική συνεκτικότητα της παραγράφου και του Κειμένου;

Όπως κάθε τέχνη, έτσι και η ανάγνωση έχει τις μεθόδους και τους περιορισμούς της, τους κανόνες και τους δασκάλους της, τόσο διαφορετικούς μεταξύ τους, ώστε συχνά ο απλός αναγνώστης απορεί πώς είναι δυνατόν να υπάρχουν απόψεις σε τέτοιο βαθμό αντιτιθέμενες για μια τόσο φυσική λειτουργία, όπως είναι

το διάβασμα ενός βιβλίου. Κι όμως ο αναγεννησιακός αναγνώστης που περιγράφει ο Μακιαβέλι³ απέχει από την κοινή αναγνώστρια της Βιρτζίνια Γουλφ⁴, όσο και ο ηδονικός αναγνώστης του Μπόρχες⁵ από τον απαιτητικό του Τζορτζ Στάινερ⁶ και αυτός από τον μοναχικό αναγνώστη του Χάρολντ Μπλουμ⁷. Ο τελευταίος, για παράδειγμα, επιμένει πάντα στη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ του αναγνώστη και του συγγραφέα, ενώ ο Στάινερ προτάσσει τη σχέση του αναγνώστη με το βιβλίο [...].

Απάντηση: Τα αντιθετικά ζεύγη της παραγράφου είναι:

ο Ο αναγεννησιακός αναγνώστης που περιγράφει ο Μακιαβέλι έναντι της κοινής αναγνώστριας της Βιρτζίνια Γουλφ,

ο ο ηδονικός αναγνώστης του Μπόρχες έναντι του απαιτητικού του Τζορτζ Στάινερ,

ο ο απαιτητικός του Τζορτζ Στάινερ έναντι του μοναχικού αναγνώστη του Χάρολντ Μπλουμ,

ο η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ του αναγνώστη και του συγγραφέα (κατά τον Χάρολντ Μπλουμ) από τη μια και η σχέση του αναγνώστη με το βιβλίο (κατά τον Στάινερ) από την άλλη.

- Στην παράγραφο λειτουργούν επεξηγηματικά στα αναφερόμενα στο πρώτο μέρος της για την πολυμορφία των αναγνωστών και της αναγνωστικής δραστηριότητας.
- Για τη συνεκτικότητα του Κειμένου λειτουργούν ως προεξαγγελία όσων θα αναφερθούν στη συνέχεια – ειδικά στην εμβάθυνση των απόψεων του Μπλουμ.

αδιμπινίσης

³Νικολό Μακιαβέλι (1469 - 1527), Ιταλός διπλωμάτης, πολιτικός, ιστορικός, ανθρωπιστής και συγγραφέας της περιόδου της Αναγέννησης.

⁴Βιρτζίνια Γουλφ (1882 - 1941), Αγγλίδα μυθιστοριογράφος και δοκιμιογράφος.

⁵Χόρχε Λουίς Μπόρχες (1899 - 1986), Αργεντινός συγγραφέας

⁶Φράνσις Τζορτζ Στάινερ(1929 – 2020), Ιταλο-Αμερικανός καθηγητής, κριτικός λογοτεχνίας, δοκιμιογράφος, φιλόσοφος, μυθιστοριογράφος.

⁷Χάρολντ Μπλουμ (1930 – 2019), διάσημος Αμερικανός κριτικός λογοτεχνίας.